

Рецензия
на дисертационен труд
за получаване на научно-образователна степен “доктор”
по професионално направление 3.3 “Политически науки“ (Публична
администрация)

Автор на дисертационния труд: Таня Панчева, задочен докторант към Катедра „Публична администрация“, СУ „Св. Кл. Охридски“;

Тема на дисертацията: „Методология на обучението по лидерство и оценка на резултата. Анализ на българския опит в контекста на световните стандарти“;

Автор на рецензията: доц. д-р Елена Калфова, Катедра „Публична администрация“, СУ „Св. Кл. Охридски“.

1. Обща характеристика и съдържание на дисертационния труд

Дисертационното изследване „Методология на обучението по лидерство и оценка на резултата. Анализ на българския опит в контекста на световните стандарти“ на Таня Панчева отговаря от структурна и съдържателна гледна точка на изискванията за разработването на подобен вид труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Представеният труд е с обем от 157 страници, организиран в 3 глави, увод, заключение и приложения. Дисертацията е разработена на основата на представителна научна литература. Цитирането е добросъвестно и допринася за постигане на целите на дисертацията.

Структурата на дисертацията съответства на стандартите на жанра. В Увода са дефинирани обект и предмет на изследването, основната теза, целите, задачите, методите на изследването и ограниченията на изследването. В Първа глава са изяснени основните понятия, с които авторът си служи в процеса на доказване на докторската си теза. Авторката позиционира изследването си в рамките на лидерската концепция. Детайлно са анализирани основните теоретични достижения в тази рамка. Разгледани са проблемите на отношението лидер – мениджър и ролята на харизмата за осъществяване на лидерския процес. В допълнение са представени и различните теоретични подходи към определяна на необходимите качества на лидерите, които са от съществено значение за образователния процес. Авторката демонстрира добро познаване на теоретичните

концепции и подходи на изследване и анализ. Във втора глава е направен обстоен преглед на развитието на съвременните стандарти за обучение по лидерство. Интересен е анализа на предлаганите обучения по лидерство в България. Анализът се базира на проведено от автора емпирично проучване. Изследването е направено чрез онлайн анкета на организациите, провеждащи обучения на учители. Очевидно изследването е проведено изключително добросъвестно. Поне на мен не ми е известно подобно изследване да е правено в България до момента. Разгледани са предлаганите програми в няколко разреза – характеристики на предоставящите ги организации, профил на обучителите, съдържание на обученията. В трета глава е представена разработена от автора методика за обучение по лидерство. Тя безспорно предлага нови подходи и практики за България. Подобен тип изследвания, върху този предмет не се правят достатъчно често.

Така изградената рамка на анализ е логична, кохерентна, адресирани са актуални въпроси пред развитието на системите за обучение в сферата на средното образование и тяхното управление. Това е от съществено значение за развитието на политиките в сферата на средното образование и постигане на основните им цели, особено тези, свързани с развитието на човешките ресурси.

2. Качества на изследването и използваната методика.

Авторът си поставя изключително амбициозни цели, които определят обхват на изследването, съчетаващ по оригинален начин различни предметни области. Те включват анализ на състоянието на обученията по лидерство в България. Анализът е направен през призмата на тяхното значение за осъществяването на политиките в сферата на образованието. Освен това се цели и да се изведат основните характеристики на съществуващите методологически стандарти в обученията по лидерство предвид отговорностите на ръководителите на образователни институции и да се разработи методологически модел за обучения по лидерство. Подобно изследователски подход поставя сериозни предизвикателства, с които Таня Панчева се справя много добре.

Дисертантката използва класически дедуктивен подход на анализ. Ползвайки комбинация между подходи на лидерската концепция и анализа на публичните политики, дисертантката извежда особеностите на лидерството, които са свързани с адаптиране на обучителния процес в съответствие с потребностите на обучаваните. На тази база е изследвана действащата практика, свързана с начините, компонентите, методиките и механизмите за провеждане на обучения по лидерство, с което се

установяват използваните понастоящем методи и структурата на този тип обучения, направен е и сравнителен анализ на опита на някои от основните организации и институции, които провеждат обучения по лидерство и са направени препоръки за подобряване.

Силно впечатление прави и предложена от авторката методология за обучение по лидерство, включваща и съвременни технологии и решения в областта на изкуствения интелект, виртуалната и добавена реалност. По мое мнение е и едно от основните достойнства на дисертацията.

Общата ми оценка за дисертацията е положителна. Представен е цялостен и защитим текст, резултат на системна и целенасочена работа. Авторът е извършил значителна по обем и с добро качество работа, насочена към идентифициране, обзор и анализ на значителен корпус от информационни източници. Дисертантът демонстрира отлична теоретична подготовка. Поставени са актуални и значими въпроси за развитието системата от обучения, тяхното значение за осигуряване на качество на средното образование и постигането на целите на образователните политики. Изследването успешно комбинира сравнително изследване с емпирично проучване, което дава пълнота на получените резултати.

3. Научно-приложни приноси.

Приемам приносите формулирани от авторката и смятам, че те са резултат от нейната самостоятелна работа. Смятам че, Таня Панчева е успяла в значителна степен да изпълни поставените цели в дисертационното изследване и да докаже защитаваните тези.

Съдържателните приноси на дисертацията са свързани на първо място със създаването на авторова методика и профил за специализирани обучения по лидерство. Проведеното емпирично изследване и резултатите от него са полезни за изясняване и на възможностите за бъдещо развитие на организационната среда, а евентуално потенциални регулации в областта на обученията на учителите в българската практика. Разработването на методологически подход за изследване на съдържанието и методиката на обучението по лидерство и приложението му към практиката в България, обосноваването на необходимостта от профилирани обучения по лидерство в различните сфери на дейност също са съществен плюс на предложеното дисертационно изследване.

4. Оценка на публикациите.

Докторантката представя 4 статии, свързани с темата на дисертацията. Това показва, че е осигурена необходимата публичност на изследователския процес във връзка с разглежданата проблематика. Качеството е на нужното ниво и съответства на добрите постижения в изследователската област. Препоръчвам да се потърсят възможности за публикуване и на други езици, освен български. Това би дало допълнителна популярност на постигнатите изследователски резултати.

5. Автореферат.

Изготвеният автореферат е с обем от 25 страници. Той е разработен подходящо, така че дава вярна и точна представа за извършената изследователска работа и резултатите от нея.

6. Препоръки и въпроси

Приемам аналитичния подход на дисертантката и смятам, че той е напълно валиден. Най-вече с оглед на бъдещи изследователски търсения, бих предложила те да се основават на малко по-конструктивистки подход, като се разглеждат поставените проблеми през призмата на обвързването на обученията със средата. Подобно разширяване на изследователския подход би дало възможност да се търси отговор и на съществени въпроси като дефиниране на понятие за „успешни обучения“ и извеждането на факторите за това. Освен това би могло и да се разработят конкретни инструменти на политиките за развитие и подпомагане на подобни обучения.

Всеки амбициозен научен труд неизбежно поставя и някои въпроси. Бих искала да поставя следните въпроси:

1. Предложената от автора методика за обучение по лидерство универсално приложима ли е? Ако не – кога (в кои случаи) и как трябва да се адаптира – към обучаемите, към целите, съдържателно или по някакъв друг начин?
2. Необходимо ли е да се въвеждат стимули за включване на учителите в обучение по лидерство? Ако да - кои биха били подходящите стимули?

7. Заключение

Така проведеното дисертационно изследване доказва, че авторката има компетенции за провеждане на научно изследване: тя демонстрира познаване на теоретичните парадигми, базисни умения за анализ на емпирични данни и за анализ на научни факти. Имайки предвид предимствата на дисертационното изследване, убедено препоръчвам на

членовете на Научното жури да присъди на Таня Панчева научно-образователната степен „доктор” по научна специалност 3.3. Политология (Публична администрация).

07.03.2024г.

Рецензент:

доц. Е. Калфова